

Hårdkokta deckare i Kuba och USA - Samhällskritik och dubbla måttstockar

Nyligen avlöpte 13:e Deckarfestivalen 'Svarta Barcelona' med 106 manliga och en kvinnlig författare. Det stora dragplåstret var USAs James Ellroy, som förärades Barcelonas deckarpris 'Pepe Carvalho' 2018.

Men den författare som var mest efterfrågad för intervjuer var Kubas Leonardo Padura. Han fick sensationellt stor medial uppmärksamhet. Men det mest anmärkningsvärda var hur diametralt olika de två författarna och deras respektive bakgrunder behandlades.

James Ellroy: knarkare i ungdomen, modern hade våldtagits och mördats, hans böcker präglas av gränslöst våld, korruption, polisbrutalitet, organiserad brottslighet och knarkhandel. Men inte någon intervjuare eller recension tog upp något om den sociala och polisiära situationen i USA eller ifrågasatte Ellroys villkor för att ställa upp: 'inga frågor om politik eller aktuella händelser?.'

Leonardo Padura har ingen svår ungdom men har klagat över att 'de hela tiden bara frågar om det politiska läget i Kuba, utvandringen, tappade värderingar, homofobi, sociala klyftor'. El Confidencial tog priset, först i slutet av en lång intervju, löd sista frågan: 'och nu kan vi till slut ta upp litteraturen?'

James Ellroy presenteras i den spanska dagstidningen ABC som 'USA-litteraturens djävulska hund'. Samma ABC kallade Padura 'oppositionell' med 'en kritisk och blygrå Kubabild', ett land som 'stinker av korruption och elände'. Paduras roman kallas 'en skarp analys av det kubanska samhället' i El Mundos kulturbilaga. När samma tidning skriver om Ellroy handlar det om litterära förebilder, om hans vägran att skriva på dator och hans förkärlek för Hawaiskjortor. Inte ett ord om de orättvisor och grymheter i USA som hans romaner avspeglar.

Rubrikerna om Padura - Kubakritik, om Ellroy - litterär hyllning

Som regel generaliserar medierna de problem Paduras romanfigurer lever i till att gälla hela det kubanska samhället: 'många läsare känner till Kuba tack vare Paduras böcker?'. Nyligen skrev El País att hans verk 'visar på pricken Kubas verklighet?', och spansk teve att de är 'samhällsskildringar över en besviken generation?'. Eftersom huvudpersonen, detektiven Mario Conde 'enligt dagstidningen La Vanguardia' 'upptäcker revolutionens krossade drömmar?.'

Tvärtom gäller för Ellroys romaner ? och övriga till festivalen inbjudna författare ? de avspeglar inga sociala problem, inga krossade drömmar. Huvudpersonen i en roman av Julián Ibáñez, spansk författare som deltog i ett rundabordssamtal med Padura, heter Bellón, en lyckosökare, tjallare, mördare och knarklangare i Getafe, en stad söder om Madrid. Ingen spansk tidning har insinuerat att Ibáñez berättelser, miljöskildringar i sjabbiga vägbordeller, där vi får läsa om skumma typer som drar omkring, utan hopp, att de skulle ha för avsikt att kritisera det spanska samhället. Men när det gäller Padura, då minsann, skriver man att han ?innefattar de skumma intrigerna i sin kritik av landet.?

Det finns ett tvångsmässigt tema i nästan alla intervjuer med Paduro, och det är ?censuren? i Kuba: ?har ni alltid skrivit som ni velat? [?] kan ni oberoende säga vad ni vill?? Det är frågor som Padura har besvarat tusen och en gång: ?Alla mina böcker har publicerats i Kuba [?] utan att ett ord har ändrats?, har han förklarat och understrukt att Kubas Kulturdepartement tilldelat honom landets Litteraturpris. Men de ord finns inte där vissa medier inte kan finna en hemlig avsikt. La Nación i Argentina slog fast att ?fallet Padura? är en enda motsägelse: ?det verkar vara uppfunnet för att beslå dissidentkretsarna med lögn [?] som exempel på att en författare kan publicera vad som helst [?] och till och med ifrågasätta grunden för hela det politiska systemet? och ändå stanna kvar på ön.

Och tänk efter: Om författaren till bästsäljande hårdföra deckare särskilt utmärker sig för sitt personliga och litterära engagemang för landets mänskliga värden och sociala problem, medan en av USAs stjärnförfattare skyr varje samhällelig tanke, besjunger individualismen och lidelsefullt försvarar vapeninnehav och dödsstraff ? varför förekommer inte i recensionerna någon fundering över respektive samhälles hälsa?

José Manzaneda, Cubainformación, 180202

Översättning Eva Björklund

Artikeln har 45 fotnötter, se

<http://www.cubainformacion.tv/index.php/lecciones-de-manipulacion/78095-Leonardo-Padura-y-James-Ellroy-novela-negra-en-Cuba-y-EEUU-critica-social-y-doble-rasero>